

Tytuł niniejszego katalogu ADAM STALONY-DOBZAŃSKI – MISTRZ ROZWADOWSKIEJ FARY jest tyleż prawdziwy, co i mylący. Bowiem artysta tak naprawdę, choć ozdobił polichromiami, witrażami i mozaikami tak wiele świątyń, w tym piękną, neogotycką farę w Rozwadowie, nie pracował wcale ani dla kościołów, ani wiernych, ani tym bardziej dla swej ziemskiej, artystycznej chwały. ■ Tytuł Mistrza otrzymał od swego głównego Zleceniodawcy – Dworu Anielskiego – na którym uzyskał stałą posadę dworskiego artysty. Można to poznać bardzo prosto, jego portrety świętych, wizerunki Bogurodzicy, Aniołów i oczywiście samego Zbawiciela są malowane z natury. To bardzo wyjątkowa sytuacja, która w historii sztuki odnotowana została jedynie w pracach Wita Stwosza, Giotto di Bondone, Fra Angelica, Andrieja Rublowa czy Teofana Greka. Oczywiście, nie licząc jeszcze bezimiennych mistrzów głębokiego średniowiecza, którzy również w swoich czasach piastowali chwalebne posady „Mistrzów Dworu Anielskiego”. ■ Malował z natury, co widać w niezmiernie energii i mocy wypełniającej twarze, dłonie i całe postaci świętych, w harmonii barw budujących wielopiętrowe symfonie światła, w Słowach Biblii stanowiących fundament dla wszystkich kompozycji Mistrza. ■ To jest sztuka prawdziwie anielska, gdzie jedynym pędzlem jest piękno. To piękno, które jest prorocstwem i objawieniem, przedwczesną zaiste obecnością Nieba na ziemi.

FUNDACJA KULTURY I SZTUKI EUROPEJSKIEJ
ARS LONGA
MIECZYSLAWA ŚWIĘCICKIEGO

 **MUZEUM
REGIONALNE
W STALOWEJ WOLI**

www.muzeum.stalowawola.pl

© Photo: Piotr Kłosek Projekt: Jan Stalony-Dobrzański

ADAM STALONY-DOBZAŃSKI – MISTRZ ROZWADOWSKIEJ FARY

www.stalony-dobrzanski.info
www.stalony-dobrzanski.eu

Witraże rozawadowskiej farfy: „Przemienienie Pańskie”, „Zesłanie Ducha Świętego”, „Zmartwychwstanie”, „św. Aleksander Patriarcha Jerozolimski”, „św. Maria Magdalena”, „św. Józef”, „św. Feliks z Cantalice”, „św. Anna Samotrzec”, „Anioł Stróż”, „św. Franciszek”, „św. Jan Nepomucen”, „św. Barbara”, „św. Franciszek Ksawery”, „św. Mikołaj”, „św. Florian”, „Matka Boża Fatimska”, „Chrystus Pantokrator”.

Adam Stalony-Dobrzański to kontynuator świetnych tradycji monumentalnego malarstwa religijnego rozwijanego w Krakowie w 1. połowie XX wieku. Uczeń Władysława Jarockiego i Fryderyka Pautscha, korzystał też z lekcji Józefa Mehoffera, którego, zwłaszcza w zakresie sztuki witrażu, stał się chyba najbardziej godnym następcą. Stworzył własny, wyrazisty styl, na krystalizację którego wpływ miała nie tylko krakowska Akademia Sztuk Pięknych, lecz także sztuka w Krakowie, panujące w Europie trendy artystyczne, jak również korzenie rodzinne, bliskie kontakty w dzieciństwie i wczesnej młodości z religią i kulturą budowaną na bizantyńskiej tradycji. ■ Witrażownictwo było koronną gałęzią w twórczości Stalony-Dobrzańskiego. Na tę drogę wkroczył już w dojrzałym wieku, w roku 1945, stosunkowo więc późno, nie za późno jednak, by nie móc się w pełni twórczo zrealizować. Wyznawał zasadę, że w twórczości religijnej w każdym przypadku głębi treści powinien towarzyszyć wysoki poziom artystyczny. Tworząc w większości projekty witraży do prowincjonalnych kościołów i cerkwi, za każdym razem sam wysoko podnosił poprzeczkę artystycznych wymogów, stawiał sobie maksymalistyczne cele. ■ Dzieła witrażowe Stalony-Dobrzańskiego zdradzają erudycję teologiczną, świetną znajomość ikonografii, zarówno zachodnio- jak i wschodniochrześcijańskiej, a także wiedzę w zakresie form przynależnych do poszczególnych wielkich stylów czy do tradycji bizantyńskiej, od średniowiecza po nowsze czasy. Artysta czerpał pełną garścią z zasobów sztuki romańskiej, wprowadzając, zwłaszcza do scen bocznych, przysadziste figury. Innym razem sięgał do wyrafinowanej sztuki gotyckiej z nadnaturalnie wysmuklonymi postaciami, często tworzącymi izokefaliczne szeregi, podobnie jak w portalach katedr francuskich czy malarstwie bizantyńskim. ■ Napisy, towarzyszące niemal każdej scenie, są jednym z głównych elementów wyróżniających witraże Stalony-Dobrzańskiego. Są one przekaznikiem ideowo-religijnym, stanowią zarazem ważny element kompozycji, równorzędny z elementami figuralnymi. Geometryzacja form z odwoływaniem się do kierunku kubizującego, rodem ze sztuki Picassa, wydaje się najważniejszą cechą stylu artysty. Wykorzystując w pełni możliwości, jakie daje sztuka świetlistych kolorów, po mistrzowsku zestawiał różnorodne plamy barwne w harmonijną dekoracyjną całość. ■ Zespół witraży Stalony-Dobrzańskiego w rozawadowskiej farze pod wezwaniem Matki Boskiej Szkaplerznej, wzniesionej w latach 1895-1907, zajmuje ważne miejsce w twórczości artysty. Wykonane, wraz z polichromią ścian, w latach 1953-1961, z inicjatywy ks. Aleksandra Ziemiańskiego, są jedną z jego pierwszych realizacji. Szeroką skalę możliwości twórczych stwarzały smukłe, o dużej powierzchni, okna neogotyckiego kościoła, gdzie w części z nich oprócz postaci głównych umieścił po kilkanaście scen, w innych zaś ograniczył się do ukazania jednej postaci. Króluje tu Chrystus oraz Jego Matka, którym towarzyszą liczni święci; kompozycje figuralne uzupełniają symbole i atrybuty religijne, a także wersety z Pisma Świętego i innych tekstów religijnych.

prof. Kazimierz Kuczman

Adam Stalony-Dobrzański urodzony w 1904 roku w Mienie na wschód od Kijowa, zmarły w roku 1985 w Krakowie, malarz, grafik, konserwator dzieł sztuki, profesor Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie jest autorem polichromii, witraży i mozaik do 52 świątyń różnych wyznań w całej Polsce. ■ Witraże artysty wypełniające ponad 200 okien w ponad 30 kościołach, cerkwiach, a nawet zborze ewangelickim są szczytowym osiągnięciem Krakowskiej Szkoły Witrażu, której początki sięgają czasów Młodej Polski – kompozycji Stanisława Wyspiańskiego i Józefa Mehoffera. Jednak witraż artysty wyróżnia się spośród tamtych, znakomitych realizacji głębią mistycznego doświadczenia znanego jedynie sztuce zachodniej romańszczyzny i bizantyjskiego Wschodu. ■ Wybitny kolorysta, mistrzostwo swe osiąga prof. Adam Stalony-Dobrzański w grafice, w linii ołowiu, która buduje przejmujące duchowe poruszenie przedstawianych postaci. Obecne w rysach twarzy, gestach dłoni, postaciach i szatach aniołów i świętych. Siła ta wypływa jednak – co zdumiewające – nie z miękkich, biologicznych form ludzkiego ciała, lecz z twardej, kubistycznej geometrii, z doświadczeń nowoczesnej abstrakcji. Najprostsze kwadraty, romby, trójkąty, okręgi pod ręką artysty zdawają się ożywać, wypełniać duchem, przemawiać. ■ W swym malarstwie ściennym, w polichromiach zachwyca artysta bogactwem, wręcz przepychem form, potęgą monumentalnych kompozycji. Ujawnia swe władztwo nad każdą przestrzenią, którą zapelnia bez reszty, wychodząc zawsze z poziomu miniatury. Wielekroć odwołuje się w swych malarskich kompozycjach do czystości sztuki ludowej, pamiętającej najstarszy, archetypiczny język barw i kształtów. ■ Artysta pochłonięty pasją twórczą pamiętany jest również jako legendarny dydaktyk, nauczyciel pokoleń artystów. Nieliczni już pamiętają jego długoletnią przyjaźń i współpracę z J.E. Arcybiskupem Karolem Wojtyłą, Metropolitą Krakowskim, który otoczył artystę swym Mecenatem i powołał go w skład Rady Artystycznej przy Krakowskiej Metropolii. ■ W chwili obecnej sztuka prof. Adama Stalony-Dobrzańskiego przeżywa swój wielki renesans. Zachwyca specjalistów i szerokie rzesze odbiorców harmonijną koniunkcją całego kulturowego bogactwa europejskiej cywilizacji. Mistyki bizantyjskiej ikony, blasku gotyckiego witraża, uderzeń nowoczesnej Awangardy. ■ Po serii wystaw w Kijowie, Odessie, Lwowie, Kamieńcu Podolskim i wielu innych miastach Ukrainy wystawa dzieł Mistrza w drodze do Paryża gości w Rozwadowie, by rozślawić nie tylko freski i witraże artysty zdobiące rozawadowską farę, ale również samą świątynię i znajdujący się w niej piękny wizerunek „Rozawadowskiej Pani”.

Jan Stalony-Dobrzański